

ІННОВАЦІЇ ЕКОНОМІКО-РИНКОВОГО ТИПУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В економічно розвинених країнах провідні дослідницькі ВНЗ здійснюють значний внесок в інтелектуальний, економічний і науково-технічний розвиток як регіонів, так і країн в цілому. У цьому аспекті цікавим і корисним є досвід США, Великобританії й інших розвинутих країн щодо організації і підтримки інноваційної підприємницької діяльності університетів, коледжів і орієнтованих на університетське підприємництво ВНЗ. Комерціалізація результатів науково-дослідницької та освітньої діяльності провідних дослідницьких університетів [1], поява й поширення підприємницьких університетів [2], університетів-підприємств [3] і університетських підприємств із комерціалізації результатів наукових досліджень [4] сприяли прискоренню економічного розвитку багатьох країн світу. У США і деяких інших державах відбулося успішне перетворення великих дослідницьких університетів у підприємницькі ВНЗ, досвід Кембриджського підприємства з комерціалізації результатів науково-технічної і винахідницької діяльності професорів і науково-технічного персоналу університету Кембриджа просто вражають [5]. Сьогодні провідні дослідницькі підприємницькі ВНЗ світу вже значною мірою впливають на соціально-економічний розвиток суспільства, їхній внесок у національні ВВП є досить відчутним [6]. Тому вивчення і грамотне запозичення передового досвіду ВНЗ провідних зарубіжних країн є актуальним, доцільним і корисним для ефективного здійснення реформ у системі вищої освіти України.

Інноваційна діяльність, як комплекс заходів із забезпечення ефективності інноваційного процесу на різних рівнях і в різних сферах освітньо-педагогічної і науково-дослідницької діяльності, під впливом економічно-ринкових чинників призводить до змін таких компонентів педагогічного та наукового процесу як: сутність, цілі, зміст освіти (теорія освітньої діяльності); шляхи пошуку нових знань і їхнього осмислення (фундаментальні наукові дослідження); трансформація і передача (трансфер) нових знань (використання нових знань у прикладних наукових дослідженнях і їх промислове впровадження); розробка зразків нової техніки і нових технологій (проектно-конструкторська діяльність) і їх подальша передача в промисловість (бізнес); форми, методи, технології, засоби навчання та наукового пошуку (методи, методики і технології навчання); системи управління педагогічним процесом і науковими дослідженнями (менеджмент освітньо-науковою діяльністю) тощо. Також важливим завданням для соціально-економічного зростання суспільства є організація і надання якісної освіти. При цьому інноваційні зміни в системі вищої освіти можуть відбуватися за наступними напрямками: новий зміст освіти, нові технології навчання, зміни у способі діяльності і стилі мислення, нові навчальні програми і плани, комфортні умови, виховання інтересу до НДДКР, диверсифікація джерел фінансування, виховання інтересу до університетського підприємництва. Результатом діяльності ВНЗ мають бути: інноваційні освітні технології, методи і методики підготовки кадрів, розповсюдження нових знань, трансфер технологій, комерціалізація і промислове впровадження результатів НДДКР, участь ВНЗ в місцевому і регіональному інноваційному розвитку [7].

Нововведення в системі вищої освіти можуть призводити до інноваційних змін. Цілком слушно розглядати *інноваційну діяльність ВНЗ в системі вищої освіти як економічну категорію, пов'язану з капіталізацією і комерціалізацією інтелектуальної продукції – знань, технологій, освітньо-наукових послуг* тощо [8].

Можна виділити наступні види нововведень у системі вищої освіти, що можуть призводити до інноваційних змін: економіко-ринкового типу – інновації економічно-промислового розвитку, залежні від ринкових умов; технологічного типу – інновації науково-технічного прогресу; структурно-педагогічного типу – інновації в структурних елементах освітніх систем; освітньо-педагогічного типу та організаційного типів.

До інновацій економічно-ринкового типу можна віднести наступні:

1) нові форми і типи фінансування освіти й кредитування освітніх послуг, закладів освіти різних типів, статутної (в тому числі – освітньої, наукової, просвітницько-культурної) діяльності закладів освіти; диверсифікація джерел фінансування; утворення різноманітних фондів, грантів, інституту ендаументу;

2) комерціалізація результатів освітньої діяльності (контрактні форми надання освітніх, консультаційних, експертних й інших послуг), наукової і науково-технічної діяльності (НДДКР, трансфер технологій) ВНЗ, отримання додаткових фінансових надходжень від позастатутної діяльності (передачі в оренду майна, організації масових заходів для місцевої і регіональної громади тощо);

3) участь ВНЗ у інноваційному соціально-економічному місцевому, регіональному та загальнонаціональному розвитку, відкритті нових напрямів підприємницької діяльності, підприємств і сфер промисловості;

4) тісна співпраця з промисловістю і бізнесом: спільне виконання НДДКР, цільова підготовка кадрів, відкриття та підтримка діяльності спільних малих підприємств, спільна участь у акціонерних компаніях;

5) активна участь ВНЗ у розвитку підприємництва; навчання, тренування та підготовці підприємців різних типів і лідерів для промисловості та соціальної сфери; розробці та лобюванні необхідних нормативних актів щодо розвитку і підтримки підприємства; сприянні підвищенню конкурентоспроможності промислово-економічного потенціалу країни;

б) розвиток університетського підприємництва – комерціалізація результатів НДДКР, отримання фінансових надходжень від ліцензійно-патентної діяльності, а також акціонерних дивідендів від діяльності стартап (спін-офф і спін-аут) компаній;

7) активна участь ВНЗ у конкурентній боротьбі з іншими ВНЗ, підвищення власного іміджу, якості освітньо-наукових послуг, вихід на зарубіжні освітні ринки, широка інтернаціоналізація освітньої та наукової діяльності, використання міжнародних освітніх стандартів тощо.

Інновацій економічно-ринкового типу дозволяють в умовах зменшення бюджетного фінансування вищої освіти і науки дістати необхідні ресурси не тільки для виживання, але й для процвітання ВНЗ.

Література:

1. Slaughter, S., Rhoades, G. Academic Capitalism and the New Economy. Markets, State and Higher Education. – U.S.A.: The Johns Hopkins University Press, 2009. – 384 p.

2. Clark, Burton R. Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformation. IAU PRESS. ISSUES IN HIGHER EDUCATION / Wagon Lane, Bingley BD16 1WA. – U.K.: Emerald Group Publishing Limited. Howard House, 2008. – 164 p.

3. Marginson, S., Considine, M. The enterprise university: power, governance, and reinvention in Australia. – U.K.: Cambridge University Press, 2000. – 272 p.

4. Cambridge Enterprise commercialising University science. University of Cambridge, U.K. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.enterprise.cam.ac.uk (Дата звернення: 03.05.2011).

5. Cambridge Enterprise of University of Cambridge. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.enterprise.cam.ac.uk, enquiries@enterprise.cam.ac.uk (Дата звернення: 01.08.2011).

6. Etzkowitz, H. The Triple Helix: University-Industry-Government Innovation in Action. – New York & London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2008. – 164 p.

7. Романовський О.О. Інноваційна діяльність дослідницьких підприємницьких університетів США: Монографія / О.О. Романовський. – К.: Вид-во КНУТД, 2012. – 134 с.

8. Грудзинский А.О. Проектно-ориентированный университет. Профессиональная предпринимательская организация вуза. Монография / А.О. Грудзинский. – Н.Новгород: Изд-во ННГУ, 2004. – 370 с.